

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 2

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

MARCH 2024

WWW.AJERUZ.COM

PEDAGOGIK AMALIYOT MAZMUNINI TAKOMILLASHTIRISH

Sh.N.Ibadullayeva, S.Ye.Boqieva

CHDPU Maxsus pedagogika kafedrası o'qituvchisi

CHDPU Surdopedagogika yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya. *Ushbu makolada oliy talimda talabalarning akademik-ijtimoiy traektoriyasini samarali tashkillash maqsadida didaktik va psixologik imkoniyatlarini alohida o'rganish, amaliy kunikmalar va o'quvchilarga to'g'ri yondashishlar yoritilgan.*

Kalit suzlar: *maxsus pedagogika, individual kasbiy kompetensiyalar, didaktik va psixologik imkoniyatlar, differensiyalashgan.*

Abstract. *In this article, special study of didactic and psychological possibilities, practical skills and proper approach to students are highlighted in order to effectively organize the academic and social trajectory of students in higher education.*

Key words: *special pedagogy, individual. professional competencies, didactic and psychological capabilities, differentiated.*

Pedagogik amaliyot mazmunini takomillashtirish, oddiy xisobotlar uchun mo'ljallangan tizimdan, amaliy yo'nalgan va kasbiy yo'nalganlikni namoyon etishga motivatsiyalovchi jaaryonga o'tish biz tanlagan muammoning bosh ilmiy mo'ljali hisoblanadi. Shuning uchun maxsus pedagogika yo'nalishida sifatli kadrlar tayyorlash imkonini beruvchi individual yo'nalgan ta'limiy faoliyatni pedagogik amaliyot jarayonida tashkil etishning shakl va usullarini tanlashda oliy ta'lim pedagoglaridan kasbiy sezgirlik va pedagogik masuliyat taqozo etilyapti. Biz oliy ta'limda talabalarning akademik-ijtimoiy traektoriyasini samarali tashkil etishning didaktik hamda psixologik imkoniyatlarini alohida o'rganish maqsadga muvofiq deb hisobladik. Chunki pedagogik amaliyot davrida talabalarning jarayonga psixologik tayyor bo'lishi muhim shartlardan hisoblanadi. Pedagogik amaliyotda talabalar kasb egalari bilan, o'zlashtirishi turlicha va o'ziga xos individual hususiyatlarga ega hamda rivojlanishida muammolari bo'lgan o'quvchilar (maktabgacha yoshdagi bolalar) bilan muloqotga kirishadilar. Ushbu muloqot asosida ular kasbiy faoliyat modellarini bevosita o'zlashtiradilar. Shuning uchun biz tadqiqot doirasida turli davlatlarning bu boradagi tajribalarini o'rganishga e'tibor qaratdik.

Ma'lumki, oxirgi o'n yillikda Angliya, Germaniya, Fransiya, Janubiy Koreya, Yaponiya va Amerika Qo'shma Shtatlari va boshqa rivojlangan davlatlarning oliy ta'limida qo'llaniluvchi kredit-modul tizimi mazmunan va shaklan takomillashtirildi. Jahon oliy ta'lim amaliyotida samarali va yetakchi tendensiya sifatida Yevropa yagona ta'lim muhitining Bolonya tizimi ustuvorlik qilmoqda. Hozirgi kunda jahon miqyosida

kredit-modul tizimi keng qo'llanilib kelinmoqda. Buning bosh sababi zamonaviy, innovatsion faoliyatga tayyor mutaxassisdan kasbiy kompetentlik va turli vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish, jamoaviy harakatlanish va unda o'zini namoyon etish, kasbiy va ijtimoiy axborotlarni mustaqil izlash, topish, olish, tahlil qilish, qayta ishlash, manzilli foydalanish, transformatsion vaziyatlarga moslashuvchanlik talab etilishidir. Sanab o'tilgan kasbiy, shaxsiy, maxsus sifatlarga ega mutaxassisni tayyorlash esa, oliy ta'lim muassasalari oldida turgan dolzarb ijtimoiy-pedagogik masalalardandir.

Oliy ta'limda o'qitishning kredit-modul tizimidan foydalanish sanab o'tilgan jihatlarga ega kadrlarni tayyorlashda keng imkoniyatlar yaratadi. Kasbiy yetilish jarayonini qulaylashtirish va samaradorlashtirishda hamda mehnat bozorining o'zgaruvchan ehtiyojlarini qoplashda mazkur tizim eng optimal mexanizm sifatida namoyon bo'lmoqda. Ya'ni kredit-modul tizimi oliy o'quv yurtlari bitiruvchilarining akademik mobilligini ta'minlaydi. Kredit tizimining ahamiyati shundaki, akademik dasturlar mehnat bozori talablariga mos holda tuziladi. Ayniqsa, mustaqil ta'lim va amaliyotning alohida komponent sifatida ajratilishida ham talabalarni kasbiy faoliyatga erta tayyorlashni ko'zda tutuvchi mexanizm ekanligini namoyon etadi.

Mazkur tizim doirasida o'quv rejadagi fanlarning 50 foizi tanlov fanlariga ajratiladi. Bundan tashqari, ta'lim oluvchilarni o'qitish va mehnat bozoriga kompleks tayyorlashga individual yondashiladi. Talabalar mustaqil ta'lim olishga maqsadli yo'naltiriladi. Buning uchun oliy ta'limda nazariy va amaliy mashg'ulotlar hamda pedagogik amaliyot integratsiyasini mazmunan ta'minlash maqsadida axborot muhiti taqozo etiladi.

Bo'lajak maxsus pedagoglarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning amaliy yo'nalgan jarayonida individuallashtirish va differensiallashgan yondashuvlardan foydalanish ta'lim muassasalarining muqobilligi, o'quv-dasturiy hujjatlarning tizimlararo harakatchanligi, transformatsion ijtimoiy-iqtisodiy sharoitga moslashuvchanligini oshiradi.

Pedagogik amaliyot jarayonida talabay yo'nalgan pedagogik ta'sir instrumentlaridan foydalanish har bir kishi uchun teng ravishda ta'limni ta'minlash, intellektual, madaniy, ijtimoiy, ilmiy va texnologik salohiyatni shakllantirish va mustahkamlash, ta'lim sifatini takomillashtirish imkonini beradi. Bu tizimning oliy ta'limga joriy qilinishi subektlar faoliyatida shaffoflikni ta'minlash, korrupsiya holatlariga barham berish va oldini olish, o'qitish-tarbiyalash sifatini oshirish, talabalarning haqqoniy potensialini yuzaga chiqarishga imkon beradi va ularni mustaqil o'qib-o'rganish, o'z ustida ishlashga yo'naltirish uchun zamin yaratadi.

Hozirgi kunda Yevropa kredit-modul tizimi qit'aning deyarli barcha oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilmoqda. Kredit-modul tizimida oliy ta'lim o'qituvchisi va talabalarning hamkorlikda-bir chiziqda ish olib borishlari muhim omil sanaladi. Ushbu ta'limda o'qituvchi talabalarning o'zlashtirish jarayonini muvofiqlashtiradi, yo'naltiradi va amaliy yo'nalgan tarzda tashkil etadi, uzliksiz ravishda maslahat beradi, boshqaradi va

tekshiradi. Talaba esa, o‘z o‘rnida akademik-ijtimoiy yo‘naltirilgan, kreativ yondashgan holda mustaqil harakat qiladi. Asosiy e‘tibor talabalarning mustaqil ta‘lim olishiga, qaror qabul qilishiga, kreativ fikrlashiga, kasbiy kompetensiyalarni namoyon etishiga qaratiladi.

Adabiyotlar

1. Qodirova, F., Ibadullaeva, Sh. N. (2022). Nutq ustida ishlashning tizimli yondashuvlari orqali eshitishida nuqsoni bo‘lgan bolalarni inklyuziv ta‘limga tayyorlash. *Pedagogik ta‘lim innovatsiyon klasteri*, 1(1), 350-352.
2. Ibadullaeva, Sh. N., Masalieva, S. (2022). Inklyuziv ta‘lim sharoitida maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik tasavvurlarini rivojlantirish omillari. *Inklyuziv ta‘lim*, 1(2), 111-113.
3. Qodirova, F., Ibadullaeva, Sh. N. (2021). Nogironligi bo‘lgan ota-ona qaramogida bo‘lgan yetim bolalarni ijtimoiylashtirishning metodik klasteri. *Ta‘lim va innovatsion tadqiqotlar*, 6(1), 280-286.
4. Qodirova, F., Ibadullaeva, Sh. N. (2021). Ta‘lim klasteri sharoitida erta inklyuziyaga erishish ko‘zlar implantli bolalar ijtimoiylashuvining eng optimal omili. *Yangi O‘zbekistonda xalq ta‘limi xodimlarini malakasini oshirishda zamonaviy yondashuvlar*, 1(1), 55-65.
5. Qodirova, F., Ibadullaeva, Sh. N. (2021). Ta‘limda tolerantlikka erishish kelajak o‘qituvchisini inklyuziv ta‘limga tayyorlashga erishish sharti sifatida. *Zamonaviy maktabda va jamiyat aloqadorli*, 1(1), 61-65.
6. Ibadullaeva, Sh. N., Juraeva, Z. (2021). Kar va zaif eshituvchi o‘quvchilarni inklyuziv ta‘limga tayyorlashda korresion mashg‘ulotlarning ahamiyati. *Inklyuziv ta‘limning dolzarb masalalari*, 1(1), 35-70.
7. Sh.N.Ibadullaeva magistrlik dissertasiya “ Ta‘lim klasteri asosida inklyuziv ta‘lim samaradorligini oshirishning samarali omillarini aniqlash”2022 y.
8. Ibadullaeva Sh.N. Pedagogik amaliyot jarayonida bo‘lajak maxsus pedagoglarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning mexanizmlarini takomillashtirish// *Mug‘allim hem uzliksiz bilimlendiruo‘. Ilimiy-metodikalıq jurnal* 2023. 2/1.105-110 b.
9. Ibadullaeva Sh.N. Pedagogik amaliyot talabalarni kasbiy faoliyatga kompleks tayyorlash jarayonida// *Mug‘allim hem uzliksiz bilimlendiruo‘. Ilimiy-metodikalıq jurnal* 2023. 3/3.156-161 b.
10. Ibadullaeva Sh.N. Bo‘lajak maxsus pedagoglar uchun amaliyotning o‘rni / “Ta‘lim va tarbiya jarayonida shaxs kreativ qobiliyatini shakllantirishning dolzarb masalalari” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiya, 2023, Jizzax, 47-49 b.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
2-son

Nashr qilingan sana: 25.03.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172